

Nr 236.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående utbyte mellan kronan och Stockholms stad af mark vid Husarviken å Djurgården; gifven Stockholms slott den 26 april 1912.

Under åberopande af närlagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, samt Stockholms stad, å den andra, må i och för reglering af gränslinjen mellan kronans och stadens å ömse sidor om Husarviken å Djurgården belägna fasta egendom träffas bytesaftal af det innehåll och på de villkor, som af vederbörande departementschef i yttrande till samma protokoll finnas angifna.

De till ärendet hörande handlingar och tvenne kartor skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Theodor Adelswärd.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
26 april 1912.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 BERG,
 BERGSTRÖM,
 friherre ADELSWÄRD,
 PETRÉN,
 STENSTRÖM,
 LARSSON,
 SANDSTRÖM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet friherre Adelswärd anförde härefter:

I skrifvelse till riksmarskalksämberet den 14 december 1910 framställde styrelsen öfver Stockholms gas- och elektricitetsverk förslag därom, att den del af gränsen mellan Värtagasverket och Djurgårdens område, som i den så kallade Husarviken bildar en S-formig kurva, måtte undergå en rågångsrätning, hvarigenom skulle vinnas, att gränsen i Husarviken komme att bildas af rätta linjer, som lättare kunde å marken bestämmas. Det var styrelsens afsikt att, när omständigheterna det påfordrade, låta gräfva ett afloppsdikey af vissa dimensioner,

hvilket dike skulle så förläggas, att dess midtlinje utgjorde den nya gränsen mellan Värtagasverket och Djurgårdens område. Och framställde styrelsen på grund af hvad sålunda anförts förfrågan, huruvida riksmarskalksämbetet för sin del ville samverka med styrelsen för åstadkommande af en sådan rågångsrätning.

Infordrade yttranden afgåfvos i ärendet den 9 februari 1911 af intendenten för Djurgården och den 6 mars samma år af hofauditören. Intendenten anförde därvid, bland annat, att den befintliga gränsen, som vore belägen i öppet vatten, utgjordes af så räta linjer, att någon svårighet icke behöfde uppstå att bestämma densamma, att Djurgården skulle genom den ifrågasatta rågångsrätningen erhålla dels öppet vatten, dels ett område af 940 kvadratmeter, som å en till ärendet hörande karta betecknats som land, men egentligen vore vatten, beväxt med bladrör, hvaremot Djurgården skulle afstå till staden, förutom öppet vatten, omkring 400 kvadratmeter fast mark samt ett område af 480 kvadratmeter af samma beskaffenhet, som förenämnda område af 940 kvadratmeter, att det för Djurgården vore fördelaktigt, att Husarviken för framtiden bibehölles i oförändradt tillstånd, emedan i trakten af och omkring viken låge ganska betydande areal mark samt sjöar, hvarifrån vattnet, om Husarviken skulle komma att fyllas, kunde afföras endast under den förutsättning att ett dyrbarare gräfningsarbete företoges för vattnets ledande ned till Värtan. På grund af hvad sålunda anförts hemställde djurgårdsintendenten att det väckta förslaget icke skulle af riksmarskalksämbetet biträdas.

Hofauditören uttalade som sin åsikt, att den ifrågasatta rågångsrätningen innebure ett ägobyte, som icke kunde göras utan Kungl. Maj:ts och Riksdagens medgifvande.

Den 9 mars 1911 aflät riksmarskalksämbetet skrifvelse till styrelsen öfver Stockholms gas- och elektricitetsverk, däri ämbetet, på grund af hvad sålunda i den då föreliggande frågan blifvit anfördt, förklarade sig för sin del icke kunna vidtaga några åtgärder i den af bemälda styrelse ifrågasatta riktning.

I underdånig skrifvelse den 13 november 1911 har nu styrelsen öfver Stockholms gas- och elektricitetsverk enligt bemyndigande af stadsfullmäktige i Stockholm inkommit till Kungl. Maj:t med framställning i ämnet och därvid anfördt i hufvudsak följande.

Sedan Stockholms stad under år 1899 genom byte af kronan förvärfvat, bland annat, Hjorthagen å Djurgården, har sedermera af nämnda lägenhet ett område disponerats för anläggning af Värtagasverket, hvilket område i norr delvis begränsas af Husarviken, däri gränsen mellan det

af gasverket disponerade området och Djurgården bildar en S-formig kurva.

Vid utarbetande af förslag till vissa, inom en snar framtid erforderliga, delvis redan påbörjade utvidgningsarbeten för gasverket, innefattande utfyllningar med grusbankar i gasverkets del af Husarviken, har uppmärksamrats den fördel, som vore att vinna af en sådan reglering af gränsen i Husarviken, att denna gräns blefve rätlinig. Genom en dylik rätning af gränsen skulle den för bebyggande nyttiga arealen ökas för gasverket, hvilket vore af betydelse, då denna areal nu vore synnerligen begränsad. Enligt en af Stockholms stadsingenjörs-kontor upprättad, handlingarna bilagd karta, skulle den föreslagna rätade gränsen löpa parallellt med Värtagasverkets hufvudgata.

Då för tillgodogörande af det område i Husarviken, som vid eventuell gränsreglering skulle gasverket tilldelas, utfyllning å detta område måste verkställas så nära till gränsen, som omständigheterna medgåfve, hade det visat sig nödvändigt att i samband med frågan om gränsregleringen äfven klargöra frågan om afledandet af det vatten, som nu genom Husarviken afrunne från ofvanliggande marker. Styrelsen hade från chefen för mellersta väg- och vattenbyggnadsdistriktet, major Fr. Enblom inhämtat handlingarna bifogadt yttrande, hvaraf framginge, att för sådant afledande erfordrades ett dike med i yttrandet angifna dimensioner, hvilket dike skulle förläggas, så att detsammes midtlinje komme att utgöra den nya gränsen mellan Djurgården och Värtagasverkets område.

Styrelsen hade vid utarbetandet af förslaget till gränsreglering sökt tillgodose såväl Stockholms stads som Djurgårdens intressen sålunda, att de områden, som vid genomförandet af en gränsreglering skulle gå i utbyte mot hvarandra, vore till arealen lika stora, hvarjämte styrelsen förklarat sig villig att, om vid byte af mark för gränsregleringen Djurgården skulle erhålla mindre värd mark än den som afstodes, på gasverkets bekostnad verkställa utfyllning å det till Djurgården öfverlämnade området, så att kronan finge fullgod ersättning. Med anledning häraf ansåg styrelsen, att det af Djurgården representerade allmänna intresse icke komme att lida någon olägenhet af den föreslagna gränsregleringen. Då styrelsen därjämte förklarat sig villig vidkännas de med utbytet af mark samt öfriga åtgärder för regleringen förenade nödvändiga kostnader, hade styrelsen förutsatt, att den föreslagna gränsregleringen skulle kunna ske som byte utan någon mellanafgift.

Under återopande af hvad styrelsen anfört har styrelsen i underdånighet hemställt, att Kungl. Maj:t med bifall till styrelsens förslag

täcktes vidtaga åtgärder för åstadkommande af ifrågavarande, å stadsingenjörskontorets ofvannämnda karta närmare angifna gränsreglering i Husarviken.

Uti infordradt underdånigt utlåtande har öfverståthållarämbetet, under framhållande att betänkligheter möjligen från statens sida kunde förefinnas mot den föreslagna gränsregleringen, därest planerna på en förläggning af flottstationen till Husarviken allt fortfarande kunde anses föreligga, vidare anført, att ur gränsregleringssynpunkt intet vore att erinra mot förslaget. Då härtill komme, att staden förklarat sig villig att genom utfyllning ersätta hvad kronan kunde förlora vid markutbytet och att vidkännas de med utbytet af mark samt öfriga åtgärder för regleringen förenade nödvändiga kostnader, hvori torde få anses ingå åtagande att utgifva kostnaderna för ifrågasatt vattenafledning, har öfverståthållarämbetet tillstyrkt det ingifna förslaget.

På grund af nådig remiss har riksmarskalksämbetet den 6 nästlidna mars afgifvit infordradt underdånigt utlåtande och därvid jämväl öfverlämnat af ämbetet infortrade yttrande från intendenten för Djurgården och hofauditören, hvilka såsom sin åsikt framhållit, att då den ifrågasatta rågångsrätningen måste anses innebära ett ägoutbyte, såväl Kungl. Maj:ts som Riksdagens medgifvande härtill erfordrades. Djurgårdsintendenten har därjämte, bland annat, betonat angelägenheten af att, därest en uppgörelse med gasverket skulle komma till stånd, Djurgården måtte för den fasta mark, som på grund af den föreslagna rågångsregleringen skulle afstås, erhålla godtgörelse genom utfyllning af ett område, som ovillkorligen stode i samband med Djurgårdens öfriga fasta mark, hvilket vore nödvändigt för att området skulle kunna af Djurgården på lämpligt sätt utnyttjas.

För egen del har riksmarskalksämbetet, med erinran att ämbetet i ofvannämnda skrifvelse till styrelsen öfver Stockholms gas- och elektricitetsverk den 9 mars 1911, förklarat sig för sin del icke kunna vidtaga åtgärder i den af styrelsen då ifrågasatta riktning, vidare anført, att då den nu ifrågasatta gränsregleringen icke skulle för Djurgården medföra några som helst fördelar, men däremot torde kunna menligt inverka på naturskönheten i den trakt af Djurgården, som närmast berördes af gränsregleringen, samt under pågående utfyllningsarbeten svårigheter möjligen skulle kunna beredas beträffande det nu befintliga vattenafloppet från Husarviken och kringliggande trakt, riksmarskalksämbetet, under åberopande därjämte af hvad i ärendet blifvit af intendenten för Djurgården anfördt och hemställt, ansett sig sakna skäl

att tillstyrka nådigt bifall till styrelsens öfver Stockholms gas- och elektricitetsverk föreliggande underdåniga ansökning.

Därest Kungl. Maj:t emellertid skulle finna godt att, med bifall till bemälda styrelses förslag, låta vidtaga åtgärder för åstadkommande af den ifrågasatta gränsregleringen i Husarviken mellan Djurgården och Värtagasverkets område i Hjorthagen, tilläte sig riksmarskalksämbetet hemställa, att vid nådigt medgifvande till en sådan gränsreglering måtte fästas följande villkor och bestämmelser, nämligen:

att styrelsen öfver Stockholms gas- och elektricitetsverk, såsom ersättning för den fasta mark, bestående af en i Husarviken på norra stranden utskjutande udde, som Djurgården skulle afstå, låte på ömse sidor om nämnda udde, såväl i Husarviken som i Lilla Värtan på tid och efter anvisning, som af Djurgårdsförvaltningen bestämdes, verkställa utfyllningar, hvilka i Lilla Värtan skulle erhålla sådan utsträckning och fasthet, att tilläggsplats för båtar där kunde anordnas;

att till undvikande af att genom tillämnade utfyllningar på Värtagasverkets område i Husarviken vattenafloppet från denna förhindrades eller försämrades, styrelsen låte på sin bekostnad i den föreslagna nya rågången upptaga ett afloppsdikey af de dimensioner, som angifvits i major Fr. Enbloms handlingarna bifogade yttrande;

att detta dikey upptoges genom hela Husarviken, så att detsamma kunde afföra vattnet äfven från Laduviken, Uggleviken samt kringliggande mark;

att Stockholms stad för all framtid bestrede alla omkostnader för underhållande i af Djurgårdsförvaltningen godkändt skick af afloppsdiket i rågången genom hela Husarviken äfvensom bekostade den ändring i befintlig afdikning och de nydikningar på Djurgårdens mark, som på grund af tillämnade utfyllningar kunde blifva erforderliga; samt

att ett blifvande fyllningsarbete så bedrefves, att icke därigenom under arbetstiden eller framdeles hinder uppstode för vattnets afledande.

I anledning af hvad riksmarskalksämbetet sålunda anfört anbefallde Kungl. Maj:t öfverståthållarämbetet att inkomma med yttrande från styrelsen öfver Stockholms gas- och elektricitetsverk. I sitt på grund häraf den 29 nästlidna mars afgifna yttrande framhåller nu sagda styrelse till en början, att då riksmarskalksämbetet såsom skäl mot den ifrågasatta gränsregleringen anfört, att den torde kunna menligt inverka på naturskönheten i den af regleringen närmast berörda trakten af Djurgården, ville styrelsen beträffande Husarvikens naturskönhet erinra därom, att denna vik i sitt nuvarande skick hufvudsakligen be-

stode af en grund sjö eller damm med låga, gyttjiga, svåråtkomliga stränder, bevuxna med vass, och att det syntes styrelsen kunna ifrågasättas, huruvida det icke äfven ur estetisk synpunkt vore förmånligt, att Husarviken blefve igenfylld, liksom därmed sammanhängande vikar inåt landet redan tidigare blifvit fyllda.

Dessutom tilläte sig styrelsen meddela, att äfven om den af styrelsen föreslagna gränsregleringen icke skulle komma till stånd, komme styrelsen det oakadt att verkställa utfyllningsarbeten i Husarviken af ungefär liknande omfattning, hvarför den af arbetena orsakade inverkan på Husarviken ur utseendesynpunkt skulle blifva densamma, oafsedt om gränsreglering vidtoges eller icke.

Beträffande de svårigheter, som riksmarskalksämbetet ansett genom utfyllningen möjligen skulle kunna beredas för det nu befintliga vattenafloppet från Husarviken och kringliggande trakt, tilläte sig styrelsen erinra därom, att styrelsen i sin ofvanberörda underdåniga skrifvelse af den 13 sistlidne november erbjudit sig bestrida de härför erforderliga kostnaderna, och att några som helst tekniska svårigheter för en fullt tillfredsställande vattenafledning ej förefunnes.

Vidkommande slutligen riksmarskalksämbetets hemställan att, om styrelsens underdåniga ansökan om gränsreglering skulle bifallas, vid detta medgifvande måtte fästas vissa villkor och bestämmelser, förklarar sig styrelsen så mycket mindre hafva något att erinra mot dessa villkor, som de i hufvudsak vore desamma som de åtaganden, hvartill styrelsen genom sin förutberörda underdåniga skrifvelse förbundit sig.

Då således enighet rådde mellan riksmarskalksämbetet och styrelsen angående villkoren, och då den föreslagna gränsregleringen säkerligen ej skulle komma att vålla Djurgården någon som helst olägenhet, men däremot för Stockholms stad skulle medföra afsevärdt gagn, hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t täcktes lämna sitt bifall till den ifrågasatta gränsregleringen.

Enligt mitt förmenande lærer ifrågavarande af styrelsen öfver Stockholms gas- och elektricitetsverk gjorda framställning vara förtjänt af bifall. De af riksmarskalksämbetet och djurgårdsintendenten häremot anförda skälen synas mig icke vara af den afgörande betydelse, att de böra föranleda till att staten icke bör tillmötesgå styrelsens framställning, helst som styrelsen förklarat sig godkänna de villkor och bestämmelser, som riksmarskalksämbetet under förutsättning af bifall till ansökningsföreslaget och som äro af beskaffenhet att böra fastställas. Det område å Djurgården, som kronan enligt förslaget skulle till Stockholms

*Departements-
chefen.*

stad öfverlämna, är å den ofvan åberopade af Stockholms stads ingenjörskontor den 13 december 1910 upprättade kartan betecknad med bokstäfverna a, b, c, d och a, under det att det vederlag i mark kronan skulle erhålla af staden är utmärkt med bokstäfverna e, f, g, a och e. Arealen är densamma för båda områdena eller 2,400 kvadratmeter. Uppgörelse om det föreslagna utbytet af ägor torde emellertid icke kunna äga rum utan Riksdagens hörande. Då Djurgården är öfverlämnad till Eders Kungl. Maj:ts enskilda disposition, kan frågan dragas under Riksdagens pröfning allenast under den förutsättningen, att Eders Kungl. Maj:t förklarar sig vilja afstå från dispositionsrätten öfver det ifrågavarande området, som skulle öfverlämnas till staden.

På grund af hvad jag sålunda anført hemställer jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva,

att mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, samt Stockholms stad, å den andra, må i och för reglering af gränslinjen mellan kronans och stadens å ömse sidor om Husarviken å Djurgården belägna fasta egendom träffas bytesaftal af det innehåll och på de villkor, som af mig angifvits.

I hvad föredragande departementschefen sålunda anført och hemställt förenade sig statsrådets öfriga medlemmar.

Härefter behagade Hans Maj:t Konungen — med förklarande att Han, under förutsättning af Riksdagens bifall till hvad sålunda blifvit föreslaget, afstode från dispositionsrätten till det å omförmälda karta närmare angifna område, hvilket, enligt hvad föreslaget blifvit, skulle till Stockholms stad öfverlämnas — i enlighet med statsrådets tillstyrkande förordna, att nådig proposition skulle till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Emil Sundberg.